

Çin Malları İstilasası

Cem Çetinkaya

cet_cem@yahoo.com

Tarih boyunca süregelen karışıklıklar ve iç savaşların ardından şu anki görünümde Çin, tüm bu cereyanlara son vermeye yönelik insan hakları ve demokratikleşme reformlarını gerçekleştirmenin yanında, sahip olduğu işgücü potansiyeli ve kalkınma stratejileriyle küresel ekonomik hareketlerin de rengini değiştiriyor.

Mao Zedong (1949) devriminden bu yana Çin, Komünist Parti tarafından yönetilmekle birlikte ilginç bir demokrasi ve diktatörlük sentezi oluşturmaktadır. Denir ki: "Biz halk için demokrat, halk devranı için diktatörüz". Gerçekleştirdiği sosyal reformların yanında, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan liberalizasyon ve dışa açılma atılımlarıyla Çin, bugün dünya ekonomisini derinden etkilemekte ve gerçekleştirdiği ucuz mal ihracatı bombardımanına karşı diğer ülkeleri değişik önlemler geliştirmeye sevk etmektedir. Devletin üreticilere desteği, ülkede sendikal hakların zayıf; ücretlerin, vergilerin ve girdi maliyetlerinin düşük olması, marka taklidi gibi önemli haksız rekabet unsurlarının varlığı Çin mallarının maliyetini düşürmekte ve fiyat cazibesini artırmaktadır.

Çin, yaklaşık 1,3 milyar nüfus ve 1000 USD kişi başı milli geliriyle gelişmekte olan ülkeler kategorisinde bulunmasına rağmen, dünya ticaretinde ABD, Almanya, Japonya ve Fransa'nın ardından 5. sıraya yükselmiştir (1). Son 15 yılda büyüme hızı %7-12 dolaylarında seyretmiştir. Şüphesiz mevcut gelişmeler Çin'in dünya ticaretindeki yerinin birkaç yıl içerisinde daha da yükseleceğini yansıtmaktadır.

Aşağıdaki tablodan gözleneceği üzere Çin, dış ticaret fazlası veren bir ülke konumuna gelmiştir. Tüm komünist eğilimlere rağmen yabancı sermayeye verilen önem ve işgücü, arsa bedeli, inşaat maliyeti, enerji alanlarında sağlanan maliyet avantajlarıyla bir yabancı sermaye çekim alanı konumuna ulaşmıştır. Bu inanılmaz büyüme Çin yönetimini de enflasyonu

tetikleyebileceği endişesiyle tedbir almaya yöneltmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) ile 1986'da başlayan görüşmeler neticesinde Çin, 2001 Aralık'ta Dünya Ticaret Örgütü (WTO)'ne üye olmuştur. WTO çerçevesinde belirlenen sınırlamaların kaldırılması Ocak 2005'te gerçekleştirilecektir (4).

Böylece;

- Teknoloji taklidi yaparak genişletilen üretime izin verilmeyecek.
- Çifte fiyat (içeride pahalı, dışarıda ucuz) engellenecek.
- Tüm malların ihrac ve ithal hakları birkaç firmaya değil tüm firmalara tanınacak.
- İthalat vergilerinde indirimle gidilecek.
- Yabancı sermaye firmaları ile yerli sermaye firmalarına eşit davranılacak.

Emek-yoğun bir ülke olan Çin'in, WTO üyeliğinden sonra sahip olduğu sınırlamalara son verecek dünya standartlarına geçmesiyle birlikte, ihracat ve ithalatında büyük değişimler olacağı; sosyal eşitliğin olumlu, istihdamın ise olumsuz etkileneceği düşünülmektedir. Bunun yanında birçok gelişmekte olan ülke açısından sınırlamaların kaldırılması büyük bir olumsuzluk olarak değerlendirilmekte, Çin'le rekabetin daha da zorlaşacağı vurgulanmaktadır.

Çin'in son çeyrekteki liberalizasyon ve dışa açılma çalışmaları neticesinde ortaya çıkan durum karşısında, şüphesiz Dünya Ticaret Örgütü kuralları özenle işletilebilmelidir. Bununla birlikte Çin'in sahip olduğu potansiyel ve sunduğu maliyet avantajlarının küresel faydalar da içeren bir büyüme projeksiyonu oluşturması yolunda örgütlenmesine teşvik oluşturmak, hem Çin hem de dünya ekonomik dengesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Yıl	GSYİH (Milyar \$)	Kişi Başına Gelir (\$)	Büyüme Oranı (%)	Enflasyon Oranı (%)	İhracat (Milyar \$)	İthalat (Milyar \$)
1996	816,5	670,6	9,6	8,3	151,1	131,5
1997	909,5	739,4	8,8	2,8	182,7	136,4
1998	954	768	7,8	-0,8	183,5	136,9
1999	999,6	794,2	7,1	-1,3	194,7	158,7
2000	1.080,6	856	8,0	0,4	249,1	214,7
2001	1.180,8	928,9	7,4	0,7	266,7	234,1

Temel Ekonomik Göstergeler (2, 3)

Türkiye tarafından bakıldığında, Türkiye-Çin Ekonomik ve Ticari İlişkilerinin yasal altyapısı ile 1996-2002 ticaret verileri aşağıda listelenmiştir (2, 3). İkili ticaret verileri tablosunda, dış ticaret dengesinin

sürekli Türkiye aleyhine dalgalandığı ve en büyük ticaret hacmine 2000 yılında ulaşıldığı gözlenmektedir.

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi	İmza Yeri	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	16.07.1974	Pekin	08.01.1975 - 15112
Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması	19.12.1981	Pekin	16.02.1982 - 17607
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	13.11.1990	Pekin	01.05.1994 - 21921
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	23.05.1995	Pekin	30.12.1995 - 22863
DTM ile MOFTEC Arasında Ticari İstişare Mekanizması Kurulması Hakkında Mutabakat Zaptı	12.03.1999	Ankara	12.09.2001 - 24521
Türkiye - Çin Halk Cumhuriyeti 14. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	05.04.2002	Pekin	19.06.2002 - 24790

Yasal Altyapı

Yıllar	İhracat	Genel İhracatımız İçindeki Pay (%)	ÇHC'nin İthalatı İçindeki Pay (%)	İthalat	Genel İthalatımız İçindeki Pay (%)	ÇHC'nin İhracatı İçindeki Pay (%)	Hacim	Denge
1996	65.115	0,28	0,04	556.492	1,27	0,36	621.607	-491.377
1997	44.375	0,16	0,03	787.457	1,62	0,43	831.832	-743.082
1998	38.043	0,14	0,02	846.191	1,84	0,46	884.234	-808.148
1999	36.649	0,13	0,02	894.846	2,19	0,56	931.495	-858.197
2000	96.010	0,35	0,04	1.344.731	2,48	0,54	1.440.741	-1.248.721
2001	199.373	0,64	0,09	925.620	2,24	0,35	1.124.993	-726.247
2001/5	87.508	0,68		437.888	2,52		525.396	-350.380
2002/5	83.522	0,63		458.569	2,58		542.091	-375.047

İkili Ticaret Verileri (1.000 USD)

Türkiye aleyhine oluşan dalgalanma 2002 yılının ilk yarısında oldukça daralmış gözükse de, asıl tehlike bu tarihten sonra ortaya çıkmıştır. 2004'ün sonlarına varıldığında Türkiye'de birçok sektör adeta bir Çin malları istilasına uğramıştır. Her 100 oyuncakın 95'i, 100 gözlüğün 45'i, 100 halının 25'i, 100 klimanın 50'si Çin malıdır (4). Ankara Ticaret Odası'nın (ATO), Çin malları ile ilgili yaptığı araştırma, malların Türkiye'ye girişinin kilitlerle başladığını, halen iğneden ipliğe birçok alanda ortaya çıkan bu malların yaklaşık 30 sektörü tehdit ettiğini göstermektedir. Çin malları, ucuzluğu ve aynı malın Türkiye'deki üretim maliyetlerinin yüksek olmasından dolayı büyük rağbet görmekte ve en fazla yer aldığı sektörlerin başında saraciyeye, cep telefonu, oyuncak, elektronik ve bilgisayar gelmektedir. Dünya tekstil ve konfeksiyon ticaretinin %50'sinden fazlasına sahip olabilecek potansiyeli bulunan Çin, toplam ihracatının 1/3'ü bu sektörden oluşan Türkiye ekonomisine çok daha büyük zarar verebilecek çaptadır (6).

Türkiye'nin, tüm bu gelişmeler karşısında kayıtsız kalması elbette mümkün değildir. Ancak bu durum giderek daha da komplike bir hal almaktadır.

Keza, Çin mallarına karşı geliştirilen değişik önlemlere yönelik yine Çin'in stratejileri ve serbest piyasa dinamikleri çemberinde bir cevap oluşmakta, malların ülke piyasalarını ciddi ölçüde etkilemesine engel olunamamaktadır. Örnekle, Çin malları Gümrük Birliği Anlaşmasının gerekleriyle de birleşerek Avrupa üzerinden ülkemize girebilmektedir. Özellikle, ara malların ülkeye girişi bu alandaki üreticiyi yok etmekte ve ihrac edilen malın, ülkede kalan katma değerinin azalması neticesinde istihdam vb. tüm ekonomik dengeleri etkilemektedir. Bununla birlikte, yerli üretici rekabet koşullarına uyum sağlama adına vergi ödemekten kaçmak suretiyle kayıt dışı ekonomiyi desteklemekte ya da yatırımını yurtdışına taşıyarak ülke kaynaklarının dışarıya çıkmasına neden olmaktadır. Bazı üreticiler ise üretim faaliyetini bırakıp tamamen ithalata yönelmekte, böylece makro ekonomik dengesizlik ithalat lehine pekişmektedir (7,8).

Geliştirilecek önlemlerle ilgili olarak anti-damping, kota uygulaması, Çin mallarını izleme vb. koruma araçları dışında tüketici davranışları üzerinde değişim oluşturabilecek bilinçlendirme kampanyalarına da ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak

her şeye rağmen müdahaleci araçların ötesinde, meseleye rekabet odaklı bakmalı ve serbest piyasa ekonomisi dinamiklerine önem vererek strateji belirlenmelidir. Ayrıca, yerli üreticinin rekabet koşullarına ayak uydurabilmesini sağlayacak maliyet avantajlarının oluşturulması zorunludur. Bu hususla ilgili Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun (TİSK) yayınladığı raporda Çin malları ile rekabet edebilmenin yolunun, Türkiye'de üretim, istihdam, enerji, hammadde ve sermaye maliyetlerinin makul düzeylere indirilmesi olduğu belirtilmektedir. Aynı raporda; garanti, servis, bakım, onarım, yedek parça stoku gibi konularda Çin'den ithal edilecek mallar için özel olarak istenecek hususların tespit edilmesi ve Çin malları için "asgari fiyat düzeyi" belirlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır (8).

Tüm bu gelişmelerin yanında Çin'in, yerli üretici ve dış ticaret bakımından bir tehdit unsuru olduğu kadar, büyük bir pazar fırsatı şeklinde de değerlendirilmesi ve bu ülkeye ihracat olanaklarının etkin bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Çin'in kurduğu bu akımın oluşturacağı yeni ticaret fırsatları da güçlüce irdelenmelidir. Örnekle, "Ne alırsan 1 milyon" sloganıyla satış yapan çok sayıda mağaza Çin mallarının kalite zayıflığını, fiyat ve çok çeşitle ikame ediyor gibi görünse de bu durumun neticelenmesinin ardından, iç üretime yeni pazar olanakları sağlanmış olunabileceği atlanmamalıdır.

Çin mallarıyla rekabetin kısa dönemde iç piyasada nitel değil nicel bir açılım içermesi, Türkiye'deki iç piyasa odaklı üreticilerin ucuz ve kalitesiz sunumlara yönelmesini sağlamakta, bu durum da günümüz küresel dinamikleri açısından Çin'in, rekabet yetilerimizi geliştirebileceğimiz bir fırsat değil üreticilerimizi kalite önceliğinden uzaklaştıran bir unsur olarak ortaya çıkmasına fırsat oluşturmaktadır. Ancak gerçekleşecek doyunluğun ardından durumun tam aksine döneceği unutulmamalıdır.

İç piyasa için de vazgeçilmezlik taşımakla beraber, ihracatta rekabet üstünlüğünü yakalayabilmek adına kullanılacak yegane yöntem, her aşamada kalite ve bilgiye verilen önemdir. Özellikle tekstil ve konfeksiyon alanında Çin'in sunumlarına karşılık güçlü bir "Made in Turkey" prestiji kurulabilmelidir. Yeni yüzyıl iktisadi gerekleri doğrultusunda, rekabetin daha çok üretimle değil, kaliteye verilecek önem ve marka oluşturma stratejileriyle sağlanabileceği ortadadır.

Kaynakça:

- (1) People's Daily Online: "China's Goods Trade Volume Ranks Fifth in the World" http://english.people.com.cn/200304/24/eng20030424_115732.shtml [05.10.2004]
- (2) T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı. *Ülke Profilleri: Çin Halk Cumhuriyeti*. http://www.dtm.gov.tr/anl/raporlar/asya_avust/chc/chc.htm [05.10.2004]
- (3) World Trade Organization (WTO). *Statistics: Trade Profiles*. <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=CN> [08.10.2004]
- (4) World Trade Organization: "WTO successfully concludes negotiations on China's entry" http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr243_e.htm [08.10.2004]
- (5) Ankara Ticaret Odası. (2004). *Çin Malları Araştırması*.
- (6) T.C. Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü. *Anadoluya Haberler*. http://byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluya_haberler-yeni/2004/subat/ah_06_02-04.htm[09.10.2004]
- (7) Türk-İş. (2004). *Bildiri: "Çin malları işsizliği artıracak"* <http://www.haberx.com/n/117809/turkis-cin-mallari-issizligi-artiracak.htm> [09.10.2004]
- (8) Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu. (2004). "Dünya Ekonomisinin Yeni Sorunu:Çin Tehdidi"

Diğer Kaynaklar:

- Türkiye İhracatçılar Meclisi Haber Bülteni. <http://www.tim.org.tr/TIM/Templates/SPBased/Haberler/HaberOku.aspx?id=85> [07.10.2004]
- Erdoğan, M. Tercüman (26.08.2004). "Şu Hain Çin Malları."
- Infomag Mart Sayısı. (2004). "Doğudan Gelen Tehlike: Çin"
- IT Business Dergisi. 11 Eylül 2003. <http://www.itb.com.tr/latestnews.asp?nid=541> [07.10.2004]
- Sabah Gazetesi. *Çin Ekonomisi Dosyası*. http://www.sabah.com.tr/ozel/cin4/dosya_4.html [05.10.2004]
- <http://www.china.org.cn/english/MATERIAL/48066.htm> [05.10.2004]